

GENERALUL ROMULUS IOANOVICI (1889–1983) – ISTORIA UNUI DESTIN

Felicia Aneta Oarcea*

Cuvinte cheie: Arad, Marea Unire, Romulus Ioanovici, armata română, general

Keywords: Arad, The Great Union, Romulus Ioanovici, Romanian army, general

Viața ne poartă pe cărări nebănuite, unele presărate cu întâmplări neașteptate, decizii cruciale ori speranțe spulberate, toate pentru a clădi o poveste, căci memoria, momentele împărtășite și patrimoniul lăsat urmașilor reconstituie secvențele trăite individual. Ele se împletesc cu cele colective pentru a confecționa timpul istoriei, care poartă în ungherele sale povara veacurilor. În acest labirint al sfârșitului veacului al XIX-lea și până în deceniul nouă al următorului, Providența Divină i-a hărăzit lui Romulus Ioanovici să trăiască ororile războaielor balcanice, a celor mondiale, nu doar ca un martor ocular, ci unul implicat. Între două Români, două războaie mondiale și două regimuri politice s-au scurs zilele împlinite ale generalului Romulus Ioanovici, cel care întregea prin profesionalism și devotament aura generației Marii Uniri, una care “a dat nu a luat”. O generație care a sădit în sufletele urmașilor datoria sfântă de a păstra arhiva familiei pentru a restitui prezentului secvențe din zilele trăite de făuritorii României Mari.

Fărăme de viață

Provenit dintr-o familie cu tradiții românești, el a văzut lumina zilei în 25 octombrie 1889, la Târgu Jiu, în casa maiorului Romulus Ș. Ioanovici (Iași, 1 noiembrie 1862–1929) și a Profirei, fiica proprietarului Zanfir și a Victoriei Bâlțeanu¹, din părțile Târgu Jiului, descendentă a cunoscutei fami-

* Complexul Muzeal Arad, Piața George Enescu, nr. 1, e-mail: felly_oarcea@yahoo.com

¹ Profira Bâlțeanu (1868, Bâlțeni/Târgu Jiu – ?), fiica lui Zanfir (1823, Târgu Jiu – ?) și a Victoriei Bâlțeanu (? – 1876, Târgu Jiu).

lii Romanescu.² Bunicii dinspre tată, Ștefan și Ana își aveau domiciliul la Iași. Părinții lui Romulus Ioanovici s-au căsătorit în 17 ianuarie 1889, “după amiazi” potrivit Registrului Stării Civile, la Târgu Jiu. Pe atunci locotenentul din Regimentul 18 Drobanți avea 26 de ani, iar soția acestuia, Profira, 21 de ani. Fiica cea mare a generalului Romulus Ioanovici, Rodica Țabic, consemna “Tatăl lui este maiorul Romulus Ș. Ioanovici, decedat în 1929, fiu al lui Ștefan, originar din Bucovina, familia purtând inițial numele de familie Ioan. O vreme, Ștefan a fost directorul Vămilei Moldovei. Arendând suprafețe mari de pământ, după o serie de veri secetoase și-a pier-

dut toată averea. Astfel, fiul său, Romulus Ș. Ioanovici, a fost îndrumat spre cariera de ofițer. La rîndul său, din aceleași considerente, și tatăl meu a urmat cariera militară”.³

În prealabil, a fost încheiat Contractul de căsătorie, din 12 ianuarie 1889, prin care Zanfir Bâlțeanu îi oferea ficei sale o dotă care consta în mare parte din averea mamei sale Victoria Romanescu: “A treia parte din moșia Poiana, situată în comuna Rovinari, plasa Jiu, județul Gorj, rămasă de la defuncta sa mamă Victoria Bâlțeanu născută Romanescu, care are lungimea din hotarul Rovinari dinspre răsărit și până în afara Jaleșului spre apus. A treia parte din case cu tot terenul și dependențele lor aflate în Târgu Jiu, strada industriei rămase tot de la defuncta sa mamă. Două părți din trei din moșia Poiana din această comună, plasă și județ ce o am cumpărată de la decedații frați Romanești Costache și Nicolae, cu actele autentice legalizate la Tribunalul Gorj ...cu tot cu lungimea părților le las aceasta din partea mea personală. A treia parte din două pietre de moară cu pământul înfundat pe al căror teren se află intrată moara și care pietre funcționează într-o casă cu a moșierilor Urlani și Pinoșani. Lei una mie (1000) în numerar care se vor răspunde înainte de cununie. La una mie (1000) garderoba cuprinsă în trusoul și alte obiecte de casă și tot aici în această ... intră și 500 lei dați în numerar până la completarea sumei de una mie lei, menționată în acest articol. Locotenentul Ioanovici Romulus va beneficia de usufructul

² Arhiva Personală a Familiei Adrianei Popescu (A.P.F.A.P.), Extras din Registrul stării civile pentru căsătoriți pe anul 1889, eliberat de Oficiul Stării Civile Târgu Jiu.

³ Ibid., Extras din biografia redactată de Rodica Țabic (fiica cea mare a lui Romulus R. Ioanovici), f. nenr.; Il. 1: Generalul Romulus Ioanovici; Il. 2: Generalul Romulus Ioanovici cu tatăl său, Măderat, 1926.

acesta ... din ziua căsătoriei... Eu, Profira Bâlțeanu, consimt a sta cu soțul meu locotenent Ioanovici Romulus oriunde interesele îl vor poviețui”⁴

Educat în spiritul românesc, sub semnul dragostei față de carte, pașii i-a îndreptat spre cariera militară, mai ales că orice băiat de ofițer avea dreptul de a frecventa gratuit cursurile. În vechiul Regat existau două licee de elită la acea vreme, cele de la Mănăstirea Dealu și Iași. Cursurile erau susținute de profesori universitari. Cele de limbă franceză și germană, erau predate de universitari veniți din Franța, Germania sau Austria.

Odinioară “Armata era considerată cartea de vizită a fiecărei țări”. Viitorii militari învățau codul bunelor maniere, modul de a se comporta la diverse evenimente sau locuri, având obligația de a cunoaște protocoalele militare. Uniforma era obligatorie, excepție fiind perioada de concediu sau o excursie în interes personal. Ținuta elegantă, de gală, de iarnă sau de vară, până la finele Primului Război Mondial era după modelul francez, iar după aceea după cel englezesc.⁵

După absolvirea Gimnaziului Militar din Craiova, a urmat cursurile Liceului Militar din Iași.⁶ Devenit sublocotenent în 1910, a fost repartizat la Galați, în cadrul Regimentului 7 Vânători. Participant la al doilea Război Balcanic (1912–1913), el a fost înaintat la gradul de locotenent, pentru merite militare.

Odată cu terminarea acestor operațiuni militare, s-a înscris la Școala Specială de Infanterie din București (1913). În anul 1914, a fost mutat la Regimentul 6 Vânători, cu garnizoana la București. Declanșarea Primului Război Mondial a schimbat destinul fiecărui cadru militar. Chiar dacă România și-a declarat neutralitatea până în 1916, întreaga lume urmărea desfășurarea operațiunilor militare. Din 14/27 august 1916, oficialitățile de la București au intrat în război de partea Antantei, deși curentul filogerman era puternic promovat în cercurile politice de la București. Participant la luptele din toamna anului 1916, de la Predeal, Perșani, Mărăști ori Mezötur (Ungaria) s-a oprit la Budapesta cu

⁴ Ibid., Contractul de căsătorie, din 12 ianuarie 1889, semnat la Tribunalul Gorj de Zanfir Bâlțeanu, locotenent Ioanovici, Profira Bâlțeanu.

⁵ Interviu cu prof. univ. dr. Sanda Munteanu, realizat vineri, 29 iulie 2022.

⁶ A.P.F.A.P., Il. 3: Romulus Ioanovici, elev la Gimnaziul Militar din Iași.

Regimentul al cărui comandant era. Remarcat pentru meritele sale militare, tânărul Romulus Ioanovici a fost înaintat la gradul de maior.

Înfrângerea Puterilor Centrale anunța prăbușirea Imperiului Austro-Ungar. Condițiile interne și externe favorabile, au contribuit la ofensiva armatei române în Transilvania și eliberarea teritoriilor locuite de români. Pretutindeni, ea a fost întâmpinată de populația românească în urale și cu flori. Ajuns în părțile crișene, Regimentul 6 Vânători în frunte cu generalul Pirici a intrat cu trupele române în Arad, în 17 mai 1919. Maiorul Romulus Ioanovici comanda pe atunci Batalionul 2 al amintitei unități militare.⁷

Vestea intrării trupele române în oraș a mobilizat cercurile politice românești. În absența prefectului desemnat Iustin Marșieu, care din pricina amenințărilor gardiștilor maghiari, a fost nevoit să se refugieze în Transilvania, elita arădeană a constituit un Comitet de întâmpinare, condus de dr. Sever Ispravnic, din a cărei componentă făceau parte avocații dr. Teodor Popa (Papp) și dr. Eugen Costina, care au adresat un “Apel către populația orașului”. În fruntea armatei române se afla colonelul Pirici. Intrare trimfală pe Calea Curticiului – azi Calea “6 Vânători” – a fost primită cu entuziasm. Din memoriile Herminei Ciorogariu desprindem o descriere amănunțită a episodului. Iată ce scria: “La Curtici, delegația Aradului a fost întrebată de col. Pirici pe a cui răspundere se face invitația de intrare în oraș. Dr. Sever Ispravnic a răspuns că ia răspunderea asupra sa. Acesta a binecuvântat armata română, rostind cuvintele consemnate în ziarul “Românul” din 18 mai 1919 [...] “Astăzi își primește acest Arad, răsplata credinței sale într-un ideal. Aceasta este ziua cea mare, în care viteaza armată română, în numele lumii civilizate, înfăptuiește idealul unirii noastre cu românii de pretutindeni”.⁸ “Duminică, 17 mai 1919, au venit satele cu steaguri, placate, îmbrăcați în haine de sărbătoare. Pentru găzduirea trupelor s-a golit internatul Școlii noastre⁹ și Seminarul de Teologie. Sfințirea Armatei și a Poporului adunat în Piața Catedralei s-a făcut de un sobor de preoți în frunte cu episcopul”. Se mai amintește că “De la balconul lui Sever Ispravnic cădea o ploaie de flori asupra soldaților. De asemenea, de la toate casele ce mărgineau bulevardul”.

Potrivit memoratelor consemnate de Hermina Ciorogariu, Colonelul Pirici a fost timp de trei zile oaspetele lui dr. Sever Ispravnic. El a făcut vizite intelectualilor români din oraș: “anunțându-se anticipativ ca să afle căsenii acasă. Era un om mic, negru, cult, modest. În cinstea noilor cunoștințe dădu o agapă în

⁷ Ibid., Dosar Romulus Ioanovici (n. 25 oct. 1889, Târgu Jiu-dec. 7 martie 1983), f. nenr.

⁸ Rodica Țabic, “Rememorări despre Adriana și dr. Sever Ispravnic,” *Ziridava* XXII (Arad, 2000): 341.

⁹ Era vorba despre internatul Școlii Civile Greco-Orientale de Fete a Episcopiei Ortodoxe a Aradului.

salonul din parc. Pirici era la înălțime, având o deosebită inteligență și memorie. Își aducea aminte: cu cine, ce a vorbit, când a fost în vizită. Românimea noastră n-a prea fost la înălțime – la invitația D-sale! Unii, văzându-se la o așa masă bogată – devorau ca și cei “ieșiți din temniță!”¹⁰

Prețiozitatea relatărilor Rodicăi Țabic, fiica generalului Romulus Ioanovici și a Letiției Ispravnic, conturează atmosfera trăită de publicul entuziast la intrarea trupelor române.¹¹

“Zbuciumatele zile ale începutului de an 1919 găsesc locuitorii din fostele teritorii ale monarhiei austro-ungare prinși între sărăcia lucie de după Marele Război și speranța într-o viață mai bună. Valul bolșevic venit dinspre Ungaria (Béla Kun) a dat naștere unor conflicte în teritoriile transilvănene, generând noi intervenții diplomatice și militare românești. [...]

Un batalion al acestui regiment, condus de tânărul maior Romulus Ioanovici defilează pe Bulevardul Ferdinand, în uralele populației, fiind salutat cu buchete de flori aruncate de la balcoanele caselor de pe traseu. În familie se povestește că un snop de tulpini aruncate de domnișoara Letiția Ispravnic, de la etajul I al casei situată la numărul 5 al Bulevardului, l-a atins în cădere pe tânărul maior. Ridicând privirea, acesta a fost pe loc cucerit de zâmbetul celei care avea să-i devină curând soție!”¹²

Clipele trăite de înaintașii noștrii în acele zile sfinte pentru români au pecetluit destinul multor militari de carieră. O asemenea poveste de dragoste s-a înfiripat între Romulus și Letiția, una desprinsă parcă din romanele vremurilor demult apuse. S-au întâlnit la balurile și seratele dansante ori de ceai, căci viața de societate intensă a primelor decenii ale veacului al XX-lea a generat găsiri neașteptate, concretizate de multe ori în mariaje împlinite. Această societate de elită, adânc înrădăcinată în tradițiile și datinile strămoșești, căuta păstrarea identității sale.

Descendentă din familia reputatului avocat dr. Sever Ispravnic și a Adrianei Codreanu¹³, Letiția (Tiți) Ispravnic¹⁴ s-a născut la Arad, în 28 februarie 1898. În trendul epocii, ea a urmat Școala pentru fete a Astei Sibiu, continuând să învețe la Graz, la pensiunea de fete, unde fiecare dobânda deprinderi de societate și

¹⁰ *Caietele Herminei*, ed. Adriana Popescu, Rodica Țabic, (București: Editura Peter Pan, 2010), 166–167; Țabic, “Rememorări”, 341

¹¹ Țabic, “Rememorări”, 343.

¹² A.P.F.A.P., Extras din biografia redactată de Rodica Țabic (fiica cea mare a lui Romulus R. Ioanovici), f. nenr.

¹³ Felicia Aneta Oarcea, “Pe urmele generației Marii Uniri. Episoade din istoria familiei Ispravnic”, *Banatica*, 29/2 (Cluj Napoca, 2019): 241–250.

¹⁴ Complexul Muzeal Arad, *Fond Adriana și Sever Ispravnic* (C.M.A., F.A.S.I.), nr. inv. 6: Il. 4: Letiția (Tiți) și Romulus Ioanovici tineri, Arad, 1920.

familie – învățau să se comporte conform etichetei timpului, să se îmbrace la diverse evenimente, arta culinară și ce înseamnă viața de familie. Din păcate, scurta pregătire a fost întreruptă de izbucnirea Marelui Război. Cei dragi au depus eforturi pentru a o aduce acasă.¹⁵

Alături de ai săi, a asistat la evenimentele cruciale ale anilor 1918–1919. După 1 decembrie 1918, a participat, alături de ficele celorlalte membre ale Reuniunii Femeilor Române și de gardiștii români, la strângerea alimentelor prin sate, fiind repartizată la Cuvin. Efortul lor de a aduna alimente a fost zădărnicit de trupele maghiare bolșevice care au prădat Școala Civilă de Fete unde erau adăpostite.

Destinul i-a hărăzit întâlnirea cu cel care avea să-i devină partener de viață timp de 63 de ani, alături de care a împărtășit bucurii și a trăit ororile celui de-Al Doilea Război Mondial. Romulus și Letiția s-au căsătorit la Arad, în 1 iulie 1920, depunându-și jurămintele în fața martorilor Petru Truția și Gheorghe Adam, a familiei și a prietenilor.¹⁶

În labirintul vieții, a împletit cariera militară cu cea de familie. Romulus și Letiția Ioanovici au avut două fete.

Rodica (Arad, 9 mai 1924 – București, 19 noiembrie 2019), a urmat cursurile Liceului “Elena Ghiba Birta” din Arad, absolvindu-l în 1943. Și-a îndreptat pașii spre Facultatea de Litere și Drept din Sibiu (după Cedarea Ardealului din 1940, Universitatea din Cluj și alte instituții românești se mutaseră la Sibiu). Între timp, în august 1945, s-a căsătorit cu medicul Miron Țabic. Rodul iubirii lor a fost Adriana Maria Elena Țabic (20 mai 1946), care la rândul ei a întemeiat o familie cu dr. Anghel Popescu (31 august 1932–2 decembrie 1997). Nevoită să întrerupă temporar studiile, pentru a se ocupa de creșterea și educația fiicei lor, Rodica le va relua ulterior la Facultatea Babeș-Bolyai din Cluj, absolvind în anul 1960, cu media 10. O scurtă perioadă de timp, și-a desfășurat activitatea de jurisconsult la Cooperăția Meșteșugărească din Arad, iar din 1978 până la pensionare, a fost consilier juridic la Intreprinderea de Vagoane Arad.¹⁷

¹⁵ Interviu cu prof. univ. dr. Sanda Munteanu, realizat vineri, 29 iulie 2022.

¹⁶ A.P.F.A.P., Extras din registrul stării civile pentru căsătoriți pe anul 1920, eliberat de Primăria Municipiului Arad, în 10 aprilie 1941, semnat de ofițerul stării civile dr. Octavian Lupaș.

¹⁷ Adriana Popescu, *Rodica Țabic. Scurtă biografie*, manuscris tehnoredactat la București în 27.08.2022.

Soțul ei, Miron Țabic (21 mai 1909–17 iulie 1977) a fost un medic apreciat, absolvent al Facultății de Medicină din Cluj, unde a avut șansa să învețe sub îndrumarea reputatului profesor universitar doctor medic Iuliu Hațieganu. După absolvire, a profesat la Spitalul Județean Arad ca medic internist.

Pasionată de istorie, Rodica Țabic a fost păstrătoarea arhivei de familie, pe care a valorificat-o prin publicarea unor articole în reviste de specialitate. A editat alături de fiica sa Adriana Popescu memoriile mătușii sale Hermina Ciorogariu-Arjoca “Caietele Herminei”. Ea “este strănepoata pe linie maternă a Episcopului Roman Ciorogariu, în anturajul căruia a avut privilegiu să își petreacă copilăria, atât la Oradea, Arad, cât și la via familiei de la Măderat, în vacanțele de vară petrecute acolo”.

După o viață în urbea Aradului, ea s-a mutat la București. Fiica ei, Adriana Popescu nota “Aproape contemporană cu Marea Unire, a bătut recordul de longevitate al familiei noastre! A purtat cu eleganță și cu o minte limpede povara anilor care s-au adunat, atentă și curioasă la tot ce se întâmpla în jur – inclusiv în spațiul public românesc pe care îl comenta cu umor și luciditate”. S-a stins din viață în anul 2019, cu mulțumirea în suflet că a trăit serbările centenarului Marii Unirii.

Cea de-a doua fiică, Sanda, a văzut lumina zilei în 15 iunie 1928.¹⁸ Terminase liceul în 1947, din 1949 a urmat cursurile facultății din București, apoi pe cea din Cluj, la secția de Limbă și literatură germană. Din cauza “originii nesănătoase”, a fost obligată inițial să accepte munca de secretară dactilograf la Institutul Medico-Farmaceutic din Cluj, reușind abia în 1955 să ocupe postul de asistent universitar la catedra de limbă germană a Universității din București, unde a funcționat apoi cu titlul de conferențiar universitar doctor până la pensionare. Pe lângă cariera universitară, a desfășurat o foarte bogată activitate de traducător, tălmăcind în limba română 25 de titluri semnate de romancieri germani dintre cei mai reputați, ca Erich Maria Remarque, Pascal Mercier, Brigitte Hamann etc. S-a căsătorit în 1969 cu conf. univ. dr Valeriu Munteanu, un reputat specialist în limbi scandinave, autor a numeroase lucrări de referință în domeniu, distins, post mortem, cu Premiul Academiei Regale Suedeze. Sanda Munteanu, azi în vârstă de 94 de ani, trăiește în București.¹⁹

¹⁸ Informațiile au fost obținute de la distinsa doamnă Adriana Popescu, căreia îi aducem mulțumiri.

¹⁹ Interviu cu prof. univ. dr. Sanda Munteanu, realizat vineri, 29 iulie 2022; Mulțumim pentru completările biografice realizate de distinsa dnă Adriana Popescu.

Cariera militară

Periplul militar al lui Romulus Ioanovici a continuat după 1919 la Arad, Sibiu și Timișoara. Gradul de maior I-a dobândit conform Decretului Nostru cu nr. 1330, din 13 Noiembrie 1917, eliberat în 1919 “cu încredere că pururea va fi ascultător Tronului și legilor țării și că va fi gata în orice împrejurare să-și jertfească viața spre apărarea Steagului și Patriei, în timp de pace sau în timp de războiu pe uscat sau pe apă”.²⁰

Fire dârză, caracterizat de un profesionalism desăvârșit, a comandat Regimentul 6 “Vânători”, ajungând cu el până la Budapesta, în 1919.²¹

Timp de patru ani, împreună cu soția sa s-au stabilit la București, unde Romulus a urmat cursurile Școlii Superioare de Război, azi Academia Militară sau “universitatea ofițerilor”, a cărui director a fost generalul Samsonovici. Studiile le-a finalizat în anul 1923, “dobândind aprecierea generală Foarte Bine”.²²

²⁰ A.P.F.A.P., Decret de înaintare în grad de maior, 13 noiembrie 1917.

²¹ Ibid., dosar Romulus Ioanovici (n. 25 oct. 1889, Târgu Jiu-dec. 7 martie 1983), f. nenr.

²² Ibid., Il. 5: Certificat de absolvire a maiorului Romulus Ioanovici, 7 noiembrie 1923.

Stagiul militar l-a efectuat la Arad²³, acolo unde-i era familia. Ulterior, a fost numit comandant al Statului Major al Diviziei 1 Cavalerie Arad.

Repartizat la Constanța (1924–1930), a fost înaintat la gradul de locotenent-colonel²⁴, prin Înaltul Decret 2267/7 iulie 1927, semnat de Ministrul de Război General de Divizie H. Cihoschi. El a îndeplinit funcția de șef al Statului Major Constanța.

Șase ani a petrecut la Oradea, în perioadă în care unchiul său dinspre soție, Romulus Ciorogariu era episcop.²⁵ La cei 94 de ani, prof. univ. dr. Sanda Munteanu povestește cu nostalgie despre perioada orădeană, cu “cele mai frumoase amintiri petrecute în casa Episcopiei”, când în fiecare duminică la prânz eram invitații “unchiului Romulus”.²⁶

Comandant al regimentele 98 și 86 ale Diviziei 17 Infanterie, el a fost ridicat în gradul de colonel și apoi mutat ca șef de Stat Major al Corpului 6 Armată din Cluj. Din 1939, a devenit general de brigadă, fiind numit comandant al Brigăzii 1 Infanterie, dizlocată la Pâncota. Repartizat la Deva ca și comandant al Diviziei 2 “Vânători de Munte” și apoi la Divizia 6 Infanterie, dislocată la Dolhasca (județul Baia), deși trecuse în rezervă, din 22 iunie 1944, îl regăsim angrenat în evenimentele celui de-Al Doilea Război Mondial ca și comandant al Diviziei 6 Infanterie.²⁷

²³ A.P.F.A.P., II. 6: Manevre militare la Arad, 27 martie 1920.

²⁴ A.P.F.A.P., II. 7: Locotenent colonelul Romulus Ioanovici alături de camarazi (1929); II. 8: Locotenent Colonelul Romulus Ioanovici cu familia la Constanța, 21 septembrie 1929.

²⁵ Informațiile au fost obținute de la distinsa doamnă Adriana Popescu, căreia îi aducem mulțumiri.

²⁶ Interviu realizat cu dna prof. univ. dr. Sanda Munteanu, realizat luni, 29.08.2022.

²⁷ A.P.F.A.P., dosar Romulus Ioanovici (n. 25 oct. 1889, Târgu Jiu-dec. 7 martie 1983), f. nenr.

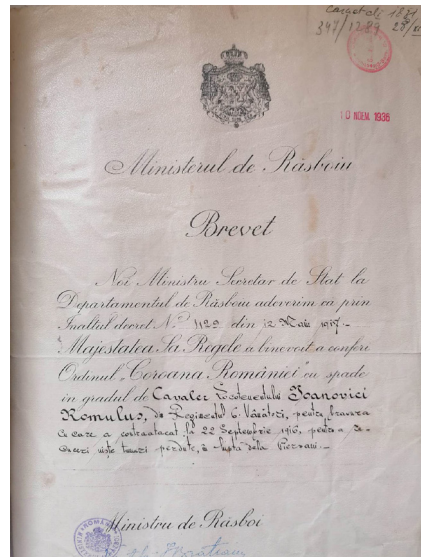
Trăind ororilor celei de-a doua conflagrații mondiale, prin experiența dobândită, dăruire și profesionalism, generalul a comandat Devizia a 6-a Infanterie. Pe frontul de răsărit, el a făcut dizenterie. A fost evacuat și tratat la Spitalul Militar din București. Ajuns general de divizie, el a fost trecut în rezervă în urma unui conflict cu generalul Antonescu și, ulterior, s-a pensionat.

Despre întâlnirea cu generalul Antonescu, distinsa doamnă Sanda Munteanu relatează că înainte de intrarea în război, acesta a convocat ofițerii Statului Major întrebându-i despre starea de spirit a soldaților. “Tata a fost singurul care a spus că armata nu era pregătită pentru război. La terminarea ședinței, acesta a dat mâna cu toții”, mai puțin cu generalul Ioanovici. Mai mult, la scurtă vreme, l-a trecut în rezervă. Aparenta nedreptate a salvat viața familiei, căci după încheierea războiului mulți ofițeri de carieră, colaboratori ai lui Antonescu au fost interogați, acuzați și judecați pentru crime de război. Chiar dacă, Romulus Ioanovici a cunoscut șicanele regimului comunist, fiind deseori supus interogatoriului, el și-a dovedit nevinovăția.²⁸

Ordine și distincții militare

Moștenitor a unor calități militare de excepție, dar și ca o recunoaștere a meritelor sale, prin Înalțul decret nr. 1129 din 12 mai 1917, “Majestatea Sa Regele a conferit Ordinul „Coroana României” cu spade în grad de cavaler locotenentului Ioanovici Romulus, din Regimentul 6 Vânători pentru bravura cu care a contraatacat la 22 septembrie 1916, pentru a recuceri niște tunuri pierdute, în lupta de la Perșani”.²⁹

Maiorului Romus Ioanovici, din Regimentul 6 Vânători, i s-a conferit de către Majestatea Sa Regele prin Înalțul decret regal nr. 1744 din 7 iulie 1918, Crucea Comemorativă a Războiului 1916–1918, cu baretele Ardeal, Carpați, Mărășești 1919, în 1 iulie 1921.³⁰ În același an, a fost decorat cu Medalia “Victoria” a marelui războiu pen-

²⁸ Interviu cu prof. univ. dr. Sanda Munteanu, realizat vineri, 29 iulie 2022.

²⁹ A.P.F.A.P., II. 9: Brevet de decorare cu Ordinul „Coroana României” cu spade în grad de cavaler, semnat de ministrul de Război Vintilă I. Brătianu.

³⁰ Ibid., Înalțul decret regal nr. 1744 din 7 iulie 1918 prin care i s-a conferit Crucea Comemorativă a Războiului 1916–1918, cu baretele Ardeal, Carpați, Mărășești 1919, în 1 iulie 1921.

tru civilizație 1916–1921, potrivit Înalțului Decret nr. 3390 din 20 iulie 1921.³¹

Ministrul de Război, generalul Rășcanu, în numele Majestății Sale prin Înalțul Decret nr. 4231 din 6 octombrie 1919, a conferit Ordinul “Steaua României” cu spade în grad de cavaler cu panglica de “Virtute Militară” maiorului Romulus Ioanovici, din Regimentul 6 Vânători, pentru devotamentul și destoinicia cu care a condus batalionul în operațiunile din Transilvania în 1919”.³²

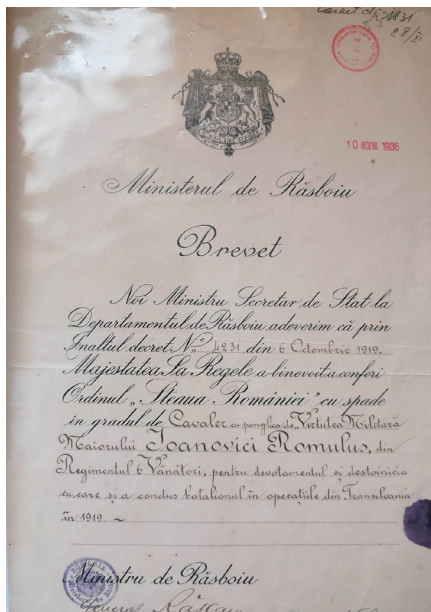
Protocoalele militare i-au conferit locotenent-colonelului Romulus Ioanovici³³ prin Înalțul Decret n. 2196 din anul 1929 dreptul de a purta “Semnul Onorific de aur” pentru serviciul de 25 ani împliniți în armată.

Înalțul Decret nr. 3879 din 27 noiembrie 1931 consemna că M. S. Regele a acordat Locotenent Colonelului Romulus Ioanovici de la Comandamentul Diviziei 17-a Furajera “Steaua României”.

Decretul din 19 ianuarie 1931 stipula pe baza Raportului 4859/931 al Ministrului Afacerilor Străine, Cancelar al Ordinilor că Locotenent-colonel Ioanovici Romulus de la comandamentul Diviziei a 9-a a fost numit membru al Ordinului “Steaua României” în gradul de Ofițer – ”Numitul va purta însemnele militare de pace”.³⁴

Apropiat al Casei Regale a României, Romulus Ioanovici, comandantul Regimentului 86 Infanterie a fost decorat conform Înalțului Decret Regal 2305 din 16 august 1933 în amintirea Semicentenarului Catelului Peleş 1883–1933 cu Medalia Peleş, potrivit Brevetului pentru Medalia Peleş.³⁵

Despre legătura cu Casa Regală a României, distinsa doamnă Sanda

³¹ Ibid., Înalțul decret nr. 3390 din 20 iulie 1921 prin care i s-a conferit Medalia “Victoria” a marelui războiu pentru civilizație 1916–1921.

³² Ibid., Il. 10: Brevet de decorare cu Ordinul “Steua României” în grad de cavaler, cu panglica “Virtutea Militară”, semnat de ministrul de Război generalul Rășcanu.

³³ Ibid., Înalțul Decret n. 2196 din anul 1929 ii conferă dreptul lui Romulus Ioanovici de a purta “Semnul Onorific de aur”.

³⁴ Ibid., Manuscris tehno-redactat de Adriana Popescu în 26 august 2022. Aducem mulțumiri.

³⁵ Ibid., Brevetul pentru Medalia Peleş – Înalțul decret regal 2305 din 16 august 1933 în amintirea Semicentenarului Catelului Peleş 1883–1933 i s-a conferit Medalia Peleş.

Munteanu povestește că “Tata a făcut parte din Regimentul de Vânători de Munte” care avea grijă de Palatul Peleşor. Deseori fiind ofițer de serviciu, a răspuns de securitatea familiei regale. Ofițerul lua prânzul și cina cu familia regală. Tata povestea că atunci când intra regele în holul în care societatea îl aștepta... mai întâi apărea șambelanul...regele strângea mâna ofițerului de serviciu.³⁶

Anul 1938 îi aduce o nouă recunoaștere a meritelor sale. În 8 martie,

Decretul lui LEOPOLD III, Regele Belgiei, îl numește pe colonelul Romulus Ioanovici Comandor al Ordinului Coroanei Belgiei, în semn de mulțumire pentru oficiile de atașat pe lângă delegația militară belgiană care a participat la Festivitățile de la Sinaia, din 25 octombrie 1937³⁷, prilejuite de

“Înălțarea la gradul de Sub Locotenent a Măriei Sale Marele Voevod Mihai”.

Un an mai târziu, prin Decretul Regal 1915 din 5 mai 1939, Ministerul Regal al Afacerilor Străine conferă Generalului Romulus Ioanovici “Medalia Centenarului Regelui Carol I”, brevetul de decorare fiind semnat de ministrul Grigore Gafencu.³⁸

Meritele sale l-au propulsat în rândul elitei militare a sfârșitului veacului al XIX-lea și până la debutul deceniului nouă al următorului.³⁹

După o activitate dedicată carierei militare și vieții de familie, firul vieții sale s-a întrerupt în ziua de 7 martie 1983, iar a soției sale în 13 septembrie 1990, ambii fiind înmormântați în Cimitirul “Eternitatea” din Arad.

Corectitudinea proverbială, punctualitatea, pedanteria, sinceritatea și rigoarea specifică unui militar de elită au caracterizat personalitatea de excepție a lui Romulus Ioanovici. Se spune că superiorii săi semnau toate rapoartele știind că au fost verificate de el.

Faptele și deciziile generației acelor vremuri au pecetluit destinul României de astăzi. Mulți dintre conducătorii armatei române, printre care și Romulus Ioanovici, au fost oaspeții intelectualilor arădeni, implicați în evenimentele

³⁶ Interviu cu prof. univ. dr. Sanda Munteanu, realizat vineri, 29 iulie 2022.

³⁷ A.P.F.A.P., Il. 11: Serbările de la Sinaia, 25 octombrie 1937.

³⁸ Ibid., Brevet de decorare cu “Medalia Centenarului Regelui Carol I”, 5 mai 1939.

³⁹ Țabac, “Rememorări,” 343.

Marii Uniri de la Alba Iulia din 1 Decembrie 1918. Participanți la visul de unitate al tuturor românilor, în acele timpuri, unii militari și-au legat destinul de Arad. Întregul depozitar al valorilor românești l-au transmis urmașilor, constituindu-se o elită intelectuală pe care regimurile totalitare au fost “incapabile să o distrugă psihologic”... să o “reeduce”, pentru că „puterea relațiilor de familie, a tradițiilor și a moravurilor” a fost liantul care a sfidat timpul.⁴⁰

GENERAL ROMULUS IOANOVICI (1889–1983). HISTORY OF A DESTINY

Abstract

General Romulus Ioanovici (1889–1983), an exponent of the Great Union generation, was destined to be an involved witness of the Romanians’ dream to be together. He was born in October 25, 1889 in Târgu Jiu, in the family of major Romulus Ș. Ioanovici and his wife, Profira born Bâlțeanu, the mother of whom had come from the Romanescus family. He dedicated all his life to a military career. Having taken part in the Balkan War (1912–1913), in the battles of 1916 at Predeal, Perșani, and Mărăști or Mezötur (Hungary), he finally halted in Budapest with the Regiment he commanded. It was May 17, 1919 when he entered Arad together with his comrades and the Romanian troops, the moment which changed his life. He met there the young Letiția Ispravnic who would become his wife a year later. He was decorated for his military career with “Coroana României/ Crown of Romania” to the degree of a knight, “Victoria/ Victory”, medal of the Great War for civilization, 1916–1921, “Steaua României/ Star of Romania” to the degree of knight with the ribbon “Virtute militară/ Military Virtue”. Leopold III, king of Belgium appointed him for Commander of “Crown of Belgium” Order for his offices as an attaché to the military Belgian deputation who took part in the Festivity Days in Sinaia, in October 25, 1937. He died in March 7, 1983 after his long military career and a life devoted to his family. He sleeps the sleep of the just in “Eternitatea” Cemetery, Arad. A proverbial correctness, punctuality, pedantry, sincerity and a rigor characteristic of military man were his personality’s features, a personality called to comply by professionalism and devotion the hole of the generation of the Great Union. Having lived in two Romanian countries, two world wars and two political systems Romulus Ioanovici lets a life story worthy of being followed as a depository of the Romanian values he handed down to posterity.

---

⁴⁰ J. Scholten, *Tovarășul baron. O călătorie în lumea pe cale de dispariție a aristocrației transilvane* (București: Editura Corint, 2015), 13–14.